

Vážené kolegyně a vážení kolegové,

Leonardo da Vinci byl génius. Nejenom geniální malíř, také sochař, stavitel, hrál na loutnu, navrhoval různé přístroje, například bagr, dmychadla, kolesové lodi, potápěčský úbor, padák... ale třeba i křídla pro létání lidí. Ale nejsem si jistý, že bychom s nimi mohli létat... Před lety jsem byl v jeho domě pod zámek Amboise ve Francii, kde jsou mnohé jeho návrhy realizovány ve dřevě.

Medicínsky je zajímavý jeho asi nejpopulárnější portrét – Mona Lisa. Je to obraz ženy, která se jmenovala Lisa Gherardini, její manžel se jmenoval Francesco del Giocondo, italsky se jí říká La Gioconda, francouzsky La Joconde. Leonardo ji maloval v letech 1503–1506. V roce 1516 uprchl před válkou do Francie, obraz vzal s sebou a draze jej prodal králi Františku I. Patřil pak francouzským králům, po potlačení monarchie revolucí byl vystaven v tehdy nově zřízené galerii

v Louvru. Skandál a možná také rozšíření slávy ve světě vznikl poté, co byl obraz ukraden v roce 1911. Policie podezírala moderní umělce, Guillaume Apollinaire byl dokonce zatčen a Pablo Picasso vyslýchán. Pak se ukázalo, že jej ukradl italský sklenář zaměstnaný v Louvru, Vincenzo Peruggia. Pokusil se jej prodat ve Florencii. Antikvář uvědomil policii, Peruggia byl odsouzen na 7 měsíců vězení a obraz se vrátil do Louvru, je tam dodnes. Ale jak interpretovat portrét usmívající se mladé ženy? Existuje série medicínských teorií. Úsměv někteří považují ne za úsměv, ale za projev nemoci. Publikovány byly popisy tvrdící, že jde o bruxismus, neurosyfilis, zakrývání ztráty předních zubů, parézu n. VII (jako neurologovi se mi to moc nezdá).

Další teorie se zabývají jejím vysokým čelem a absencí obočí. Například počínající frontální alopecie? Ale když se podíváme na jiné obrazy z té doby, zřejmě to byla móda a skenování obrazu nedávno ukázalo, že

obočí tam původně namalováno bylo. Další hypotéza tvrdí, že trpěla hypotyreoidismem. Zažloutlá pleť a oči, popisuje se také zduření štítné žlázy (já ho bohužel nevidím). Také malá boule na pravé ruce a u levého oka, snad lipomy.

Zajímavé je, že Sigmund Freud navrhl, že úsměv je vlastně úsměvem Leonardovy matky. Když se podíváme na jiné Leonardovy portréty žen, výraz je často vážný. Ale dáma s hranostajem se možná také trochu usmívá. Možná ne, ale určitě nemá neutrální výraz.

Já to vidím tak, že se Mona Lisa usmívá, nejspíše na Leonarda. Byl to dobře vypadající muž. Mohl se jí líbit. V každém případě, její úsměv stojí za zhlédnutí.

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc., FCMA, FANA, FEAN

Fischer H. Diagnosing Mona Lisa. Hekatoen International, 2022.

Obr. 1. Mona Lisa, Louvre

Obr. 2. La Belle Ferronière, portrét z let 1490–1495, Louvre

Obr. 3. Dáma s hranostajem – portrét namalovaný v letech 1488–1490; Muzeum Czartoryských, Krakov

